

Een impressie van het gelijknamige symposium

Het Europese privé bos en duurzame ontwikkeling

Door de Europese Raad is 1995 uitgeroepen tot Natuurbeschermingsjaar. In dat kader werd op het symposium "European private forest sustainable development" de rol van de particuliere boscigenaars ten aanzien van duurzame ontwikkeling belicht. Het symposium had plaats in het gebouw van het Europees Parlement te Brussel op 28 april 1994 en werd gevolgd door een excursie in Belgische privé bossen in de Condroz en de Ardennen. Van een aantal aspecten van het symposium wordt hier verslag gedaan.

Sinds 1993 wordt er door de uitgevers van bosbouw tijdschriften uit verschillende landen, verenigd in de European Forestry Association (EFA), een bijeenkomst georganiseerd met als doel jaarlijks een gemeenschappelijk nummer (binnen de eigen serie) te maken rond een bepaald thema. Dit jaar was de redactie van het Nederland Bosbouw tijdschrift voor het eerst uitgenodigd. De bijeenkomst had plaats te Brussel, precies één dag voor het genoemde symposium, waar de leden van de EFA

waren uitgenodigd om als gast aanwezig te zijn. Het waren bijzondere dagen want wat waren de verschillen groot tussen de deelnemende landen en organisaties.

Het symposium was uitstekend georganiseerd door het Comité Central de la Propriété Forestière (CCPF), Centraal Comité van de privé Boscigenaars in de E.U. samen met de Koninklijke Belgische Bosbouwmaatschappij. Voor de eerste keer namen nu ook Oostenrijk, Zweden en Finland deel aan de bijeenkomst van de CCPF.

Het Natuurbeschermingsjaar richt zich op bestaande natuurreservaten. Dit symposium benadrukt het belang van de bosbouw voor de natuurbescherming.

De Nederlandse bosbouw werd vertegenwoordigd door A. Gelderman (Unie van bosgroepen) en W. de Beaufort (voorzitter KNBV). Speciale gast van de dag was Z.K.H. Prins Laurent van België in zijn functie van voorzitter van het Koninklijk Instituut voor duurzaam beheer van de natuurlijke Rijkdommen en de bevordering van de schone technologie. Op de Prins na hadden alle sprekers (afkomstig uit diverse landen) een bosbouwachtergrond of -achterban. Van de aanwezigen waren slechts enkelen afkomstig uit natuurbeschermingsorganisaties.

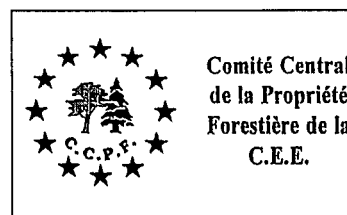
Begripsverwarring

In eerste instantie was ik verheugd dat het symposium niet bleef hangen in begripsomschrijvingen maar direct van wal stak.

Geleidelijk werd steeds duidelijker dat de verschillende sprekers de begrippen 'duurzaamheid' en 'biodiversiteit' zeer verschillend uitlegden

De meeste deelnemers verstonden onder het begrip biodiversiteit het aantal soorten. Het verkleinen van de oppervlakten van de opstanden zou de biodiversiteit verhogen. Maar soms ging dit wat ver. Zowel tijdens het symposium als tijdens de excursie kwam naar voren dat er "in Europa zeer vele particuliere eigenaren zijn, dezen beheren hun bos op hun eigen (verschillende) wijze en dit dus biodiversiteit tot gevolg heeft". Andere opmerkingen waren: "Biodiversiteit is in Europa iets heel anders dan in de tropen, het lijkt hier meer op een afwisseling in het landschap", "Biodiversiteit wil niet zeggen dat je alles moet bewaren" Een opmerking uit de zaal maakte duidelijk dat biodiversiteit voor ieder vakgebied iets anders betekent: voor ecologen betekent het evenwicht.

De uitleg van het begrip duurzaamheid was diverser. Het leek te zweven rond een gevoel van als het bos gezond is dan is het duurzaam. Enkele markante uitspraken: "Het feit dat er geen 'schade' is en het bos niet instabiel blijkt te zijn, betekent dat er

geen problemen zijn en dat het dús duurzaam is". "De houtproductie is de basis, groeit een boom niet goed dan is deze niet opgewassen tegen storm en is dus niet duurzaam" (Leclerc de Hauteclocque, Frankrijk); "Als we de basis informatie (ecologische criteria, gevoeligheden van de soorten en overzicht van de verschillende klimaten) goed gebruiken, dan hebben we een systeem dat dicht bij het milieu ligt en dat dus duurzaam is" (Wiessen, België); "Sommige boscigenaren hebben duurzaam bos maar anderen niet, deze laatste moeten geholpen worden (WNF)".

Kritiek op de bosbouw

Uit reacties bleek dat veel Europese boscigenaren/-beheerders zich in hun bosbeleid/-beheer ernstig bekritiseerd voelen door natuur- en milieugroeperingen. De kritiek richt zich onder andere op kaalkap, gelijkjarige monoculturen en exoten. Daarbij is een verschil tussen de privé- en de publieke bossen. De publieke bossen worden gemeenschappelijk gebruikt. De particuliere boscigenaren voelen zich voornamelijk door de kritiek in het nauw gedreven en komen daartegen in opstand. Dit blijkt heel gevoelig te liggen. Het leek erop dat tijdens het symposium alleen werd geprobeerd elkáár duidelijk te maken welke goede duurzame ontwikkelingen de bosbouw in gang had gezet. Dit verbaasde mij.

Confrontatie

Om een duidelijk beeld te krijgen van de verschillen (en overeenkomsten) miste ik sprekers uit de NB-hoek. Ik kreeg het gevoel dat niet iedereen toe was aan een confrontatie van hun bosbouwopvatting met die van de natuur- en milieubeweging. Voorafgaand aan een confrontatie dien je natuurlijk eerst een goed en zeker gevoel van je eigen handelings-

wijze te hebben. En dit symposium was een goed instrument om deze te krijgen. Maar er moet wel een vervolg komen.

Certificering van hout

Een onderwerp van gesprek was de certificering van hout. De discussie ging enerzijds over hoe en door wie er gecertificeerd moest worden en anderzijds welk doel het nastreeft. Osterblom uit Zweden stelde over het laatste aspect verschillende vragen: Is certificatie het middel om tot duurzaam bos te komen of om aan betere inkomsten te komen? Is er wel een markt die vraagt om certificering of verwarren we de marktwensen met onze eigen wensen? Misschien wordt de bureaucratie voor de particulier wel veel te hoog. Het is de vraag of de inspanningen voor introductie en naleving van certificatie worden vergoed. Met dit onderwerp werd meegedacht. De discussie werd heviger bij de vraag: wie zich bezig moet gaan houden met certificeren. Momenteel willen verschillende organisaties zich hiermee bezig gaan houden. Het zal nog wel even duren voordat dit goed geregeld is, daarover is in een volgend NBT-nummer meer te lezen. Eén van die organisaties (het Forest Stewardship Council) heeft zijn wortels in het Wereld Natuur Fonds. Dat het WNF geen organisatie is uit eigen gelederen betekent voor velen weinig vertrouwen. Boze reacties als: "Waar bemoeit WNF zich mee? "Bosbouwers hebben altijd al goed voor hun bos gezorgd, zonder ons was er niet zoveel bos" verwoordden het gevoel van vele aanwezigen.

Winst?

Er werd veel gesproken over het behalen van positief bedrijfsresultaat en over de beloning van de maatschappelijke functies an-

ders dan hout. Miller uit Engeland zei: "Binnen de regelgeving zal het voor kleine bosbouwondernemingen steeds moeilijker zijn om winst te maken. Onze bosbouw wordt steeds afhankelijker van toelagen, wat resulteert in slechte houtprijzen. Dat leidt weer tot een vermindering van goede houtproductie. We zullen steeds meer moeten streven naar een goede relatie tussen marktbaar en niet marktbaar producten. The Forest that pays is the forest that stays". De reactie van de voorzitter hierop: De reglementen worden steeds belangrijker maar ze lijken steeds meer op dwangmaatregelen.

Gelderman (Nederland) hield een verhaal dat positief werd ontvangen. Het laten betalen van meetbare zaken als filteren van de lucht, sprak de zaal aan. Wel dient de publieke opinie hiervoor nog warm gemaakt te worden. Belastingverlaging leek hem beter dan het geven van toelagen. Hij besloot met: "En alstublieft! Behoud alleen de essentiële wetten!" Er ontstond een discussie over de maatschappij moet gaan betalen voor lucht en water. Een opmerking uit de zaal: "De bossen moeten vrij zijn en dat lukt niet als ze toelagen krijgen". Gelderman: "Hiervoor hoef je niet bang te zijn. Het is immers een beloning voor een functie: des te meer het op een marktproduct lijkt des te beter". Een Belgische bosbouwer zag hier niet zoveel in en verklaarde vervolgens: "Bosbouwers in België kunnen meer verdienen met jacht dan met houtproductie". Het bos openstellen voor recreanten die verstoren is dan niet logisch.

De verschillen zijn groot. Duide-lijk is dat deze mede worden veroorzaakt door andere wetgeving, subsidies, belastingstelsels, historie (o.a. in het zuiden veel meer bos in privé eigendom is dan in het noorden) en econo-

mische betekenis en waardering. In Scandinavië is de bosbouw de ruggegraat van de economie terwijl op vele andere plaatsen in Europa de economische betekenis als marginaal wordt ervaren. Dat heeft zijn weerslag op de organisatiegraad. In Scandinavië zijn boseigenarenorganisaties met hun eigen verwerkende industrie niet weg te denken, terwijl elders in Europa de bosbezitters zich tot nog toe ternauwernood hebben georganiseerd. Een voorbeeld van een ander belastingstelsel komt uit België. Op grondbezit en bos is successielast verschuldigd. Des te langer de omlopen des te meer lasten moeten worden betaald. Een uitzondering vormt het kappen van de populier voor het twintigste jaar, daarover hoeft geen successielast te worden betaald.

Milieu

Het milieu kwam vooral ter sprake in relatie met vastleggen van CO₂. Bouvarel (Frankrijk) legde uit: "De atmosfeer is de laatste 200 jaar veranderd, de CO₂ concentratie neemt toe. Eén van de manieren om dit te verminderen is om meer bos aan te leggen. Productiebossen leggen CO₂ vast (1 m³ hout legt 1 ton CO₂ vast)".

"Als de CO₂ belasting wordt geheven, dan zouden deze inkomsten aan de boseigenaren gegeven moeten worden, maar de maatschappij zal niet gaan betalen voor iets wat ze normaal vindt. De maatschappij moet leren wat het bos betekent, we

moeten aan lobby doen!" (Rosenbuj, Spanje).

CCPFstandpunt

Het CCPFstandpunt is dat de privébossen in Europa historisch altijd duurzaam zijn beheerd en niets bewijst het tegendeel. Op dit moment is 66% van het Europese bos in handen van 10 miljoen particulier eigenaren met een oppervlak van 64 miljoen ha, en zij willen meepraten. We moeten van de ander en het bos leren, voordat we beginnen met regels die erg beperkend kunnen zijn.

Tot slot:

De dagen waren zeer leerzaam en zeer verrassend. Het viel me op dat er zoveel wantrouwen (vanuit het particuliere bosbezit) is tegenover de natuur- en milieuorganisaties. In Nederland is deze tegenstelling naar mijn mening veel minder. Hoe komt dat nu?

Komt het omdat ons (bosbouwers in het algemeen) de ogen na '72/'73 zijn geopend door de stormen waar ook stormhout bleef liggen? Mede wakker geschud door de Stichting Kritisch Bosbeheer en gepaard gaande met hevige discussies, zijn bosbouwers (en natuurbeheerders) in de jaren daarna met andere ogen naar hun bos gaan kijken.

Is het door de goed georganiseerde natuurbeschermingsorganisaties die gedragen worden door vele leden?

Misschien is de basis het niet/weinig 'gehinderd' zijn door een

lange bosbouwtraditie, tezamen met de grote bevolkingsdruk die een sterk medegebruik door de samenleving tot gevolg heeft.

Want waarom voelen speciaal de particuliere boseigenaren zich in een hoekje gedrukt en waarom lijkt dat in Nederland anders? Is hier het gevoel van het runnen een eigen bedrijf kleiner, door vrijstelling van inkomstenbelasting, mogelijkheden tot ontvangen van subsidie (met als tegenprestatie openstelling) en vrijstelling van successielasten. Is het verschil tussen particuliere en publieke bossen minder groot? Voor de belangenbehartiging van particulieren zijn eigen organisaties. Maar binnen de vakorganisatie KNBV wordt niet naar eigendoms categorieën onderscheiden.

Een dag na het symposium valt het nieuwe tijdschrift "Nieuwe Wildernis" door de brievenbus. Het tijdschrift is ontstaan uit een samenwerking tussen Stichting Kritisch Bosbeheer, Stichting ter bevordering van de Zoogdierbescherming en de Zoogdierstudie in de Benelux en Kritisch Bosbeheer Vlaanderen.

Zij kiezen voor functiescheiding. Daar houtproductie en hier natuur (en anders om).

Bosbouwers zien vaker meer in verweving van functies en alleen scheiding waar echt noodzakelijk.

Prima, die verschillen, het houdt de discussie levendig.

Ik ben benieuwd hoe dit zich in de toekomst zal ontwikkelen.